

T.B.M.M.
İYİ PARTİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 3.2.2026

Sayı : 624

10/3690

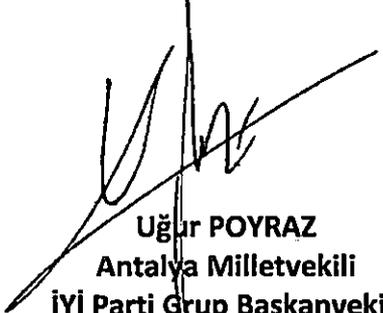
Uğur POYRAZ
Antalya Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen ve 7,7 ile 7,6 büyüklüğündeki depremler, Cumhuriyet tarihimizin en ağır felaketlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Resmî verilere göre elli binden fazla yurttaşımız hayatını kaybetmiş, yüz binlerce yurttaşımız yaralanmış, milyonlarca yurttaşımız evsiz kalmış ve 11 ilimizde büyük çaplı yıkım meydana gelmiş, 14 milyondan fazla vatandaşımız doğrudan etkilenmiştir. Söz konusu depremler ilgili bölgelerde çevreden altyapıya, sosyal yaşamdan kamu yönetiminin işleyişine kadar geniş bir çerçevede yıkıcı sonuçlar doğurmuştur. Aradan geçen üç yıla rağmen, ülkemizin depreme hazırlık kapasitesinin hâlen yetersiz olduğu görülmektedir. Özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının konuya ilişkin hazırlık ve planları geçmişte kalmış, güncelliğini yitirmiştir. 18 Ağustos 2011 tarihli ve 28029 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023 yılları arasını kapsamaktadır. Sadece bu eylem planının sona ermesinden itibaren yaklaşık 3 yıl geçmiş ve henüz yeni bir eylem planı kamuoyu ile paylaşılmamıştır.

Mevcut hazırlık düzeyi bu şekilde devam ettiği takdirde başta İstanbul merkezli Marmara Bölgesi'nde beklenen deprem olmak üzere olası depremlerin, geçmişteki depremlerin yol açtığı sonuçlara benzer ya da daha ağır can ve mal kayıplarına yol açabileceği değerlendirilmektedir. Bu durum, milyonlarca yurttaşın doğrudan afet mağduru hâline gelme riskini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle yalnızca mevcut risklerin tespiti değil; yapı güvenliği, asayiş ve can – mal güvenliği, deprem sahasındaki iletişim altyapılarının çalışabilirliği, can ve mal transferinin sağlanması için lojistik ve ulaşım imkanlarının belirlenmesi, kara – deniz – hava yolu alternatif noktalarının ve güzergahlarının tespiti, kamu kaynaklarının etkin kullanımı, deprem sahasındaki kamu kurumları ile deprem sahası dışı kamu kurumlarının koordinasyonu, afet sonrası görevli ve yetkili kurum ve kuruluşlarının kurumsal hazırlık kapasitesi, deprem yaralılarının tedavi noktalarının belirlenmesi, mevcut hastanelerin fiziki imkanları ve taşıdıkları olası risklerin belirlenmesi, bilimsel risk değerlendirmeleri, kentsel dönüşüm uygulamalarının etkinliği, erken uyarı sistemleri, olası tsunami riskleri, sanayi alanlarının taşınmasına yönelik planlar ile psikososyal destek ve toplumsal eğitim politikalarının bütüncül ve kapsamlı biçimde ele alınması zorunluluk taşımaktadır.

Deprem gerçeğiyle yüzleşen ülkemizde, yurttaşlarımızın can ve mal güvenliğinin sağlanabilmesi, risk azaltma politikalarının etkinleştirilmesi, toplanan kamu kaynaklarının amacına uygun biçimde kullanılması, afetlere dirençli şehirlerin oluşturulması ve geleceğe yönelik kalıcı önlemlerin hayata geçirilebilmesi amacıyla mevcut yasal düzenlemelerin ve uygulamaların kapsamlı biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İştzğ'nn 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Uğur POYRAZ
Antalya Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen ve 7,7 ile 7,6 büyüklüğündeki depremler, Cumhuriyet tarihimizin en büyük felaketlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Resmi verilere göre 50 binden fazla can kaybı yaşanmış, yüz binlerce insan yaralanmış, milyonlarca vatandaşımız evsiz kalmış, 11 ilimizde büyük yıkım meydana gelmiş ve 14 milyondan fazla vatandaşımız doğrudan etkilenmiştir.

Bu felaketin üzerinden üç yıl geçmiş olmasına rağmen, deprem kuşağı üzerinde bulunan ülkemizin deprem hazırlığı konusundaki eksiklikleri hala devam etmektedir.

AFAD ve ilgili kurumlarca açıklanan verilere göre, ülkemizin %92'si deprem riski altında bulunmakta olup, diri fay hatları güncellenmekte ve yeni risk haritaları hazırlanmaktadır. Ancak mevcut yapı stokunun büyük bölümünün riskli olduğu, kentsel dönüşüm süreçlerinin yetersiz kaldığı, imar aflarının riski artırdığı ve deprem vergileri ile toplanan kaynakların etkin kullanılmadığı yönünde ciddi eleştiriler ve uzman raporları mevcuttur.

Öte yandan 17 Ağustos 1999'da yaşanan Gölcük depremi sonrasında getirilen ve kamuoyunda "deprem vergisi" olarak bilinen Özel İletişim Vergisi kalemlerinin, 1999'dan bu yana toplanan toplam tutarı ortalama dolar kuru hesaplamasıyla yaklaşık 40 milyar doları aşmıştır. Bu kaynakların önemli bir bölümünün deprem riskinin azaltılması, yapı güvenliğinin artırılması ve afet hazırlığı için kullanılmadığı; genel bütçe harcamalarına yönlendirildiği yönündeki iddialar kamuoyunda ciddi bir güvensizlik yaratmıştır. Bu kaynaklarla kaç adet güvenli konut üretilebileceği, hangi riskli alanların dönüştürülebileceği ve neden bu fırsatların etkin biçimde değerlendirilmediği hususlarının incelenmesi kamu yararı açısından zorunludur.

Özellikle İstanbul, İzmir ve Ankara gibi yüksek nüfuslu ve yüksek riskli illerde mevcut yapı stokunun yüzde 40 ila 60'ının depreme dayanıksız olduğu yönündeki bilimsel tahminler, kentsel dönüşüm politikalarının hız ve kapsam bakımından yetersiz kaldığını göstermektedir.

Deprem sonrası psikososyal destek hizmetleri, toplumsal farkındalık eğitimleri ile okul ve işyeri temelli deprem tatbikatlarının yaygınlaştırılmasına yönelik eksiklikler de dikkat çekmektedir.

AFAD koordinasyonunda illerde hazırlanan İl Afet Risk Azaltma Planları (İRAP) kapsamında, bazı illerde 2026 için belirlenen 168 eylem ve hedefin ne ölçüde hayata geçirildiği, afet yönetim merkezleri, erken uyarı sistemleri ve lojistik altyapı çalışmalarının mevcut durumu henüz şeffaf ve denetlenebilir biçimde ortaya konulmamıştır. Son jeofizik çalışmalar, Marmara Denizi'ndeki Ana Marmara Fayı'nda 6 metreye yaklaşan enerji birikiminin, doğuya doğru kırılma senaryosunda İstanbul ve çevresinde daha yüksek ivmeli yer hareketlerine yol açabileceğini ortaya koymuştur. AFAD senaryolarında öngörülen 7.5 büyüklüğündeki bir depremin, 20 milyonu aşkın nüfusu doğrudan etkileyebileceği ve 2023 depreminden katbekat ağır sonuçlar doğurabileceği değerlendirilmektedir.

Marmara Bölgesi'nde beklenen büyük depreme ilişkin senaryolar, Kuzey Anadolu Fayı'ndaki kırılma ihtimalleri, olası tsunami riskleri ve sanayi havzalarının güvenli alanlara taşınmasına yönelik planların mevcut durumu, gecikmeye tahammülün mümkün olmadığı başlıklardır.

Diğer taraftan ülkemiz yeni afet riskini önlemeyi ve mevcut afet riskini azaltmayı amaçlayan ve Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen 2015-2030 Sendai Afet Risklerinin Azaltılması Çerçeve sözleşmesinin taraflarından birisidir. Bu doğrultuda olası afet risklerinin en aza indirilmesine yönelik yapılacak hukuksal ve kurumsal hazırlıklar taraf olunan uluslararası antlaşmaların da bir gereğidir.

Afet yönetimi süreçlerinde AFAD, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, valilikler, belediyeler ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon alt yapısının hukuki ve teknik olarak oluşturulup oluşturulmadığı; bilim insanlarının, meslek odalarının ve uzman kuruluşların görüşlerinin karar alma süreçlerine yeterince yansıtılıp yansıtılmadığı hususlarının bütüncül biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, deprem gerçeğiyle yaşayan ülkemizde kalıcı, bilimsel ve etkin önlemlerin alınabilmesi amacıyla; yapı güvenliği, asayiş ve can – mal güvenliği, deprem sahasındaki iletişim altyapılarının çalışabilirliği, can ve mal transferinin sağlanması için lojistik ve ulaşım imkanlarının belirlenmesi, kara – deniz – hava yolu alternatif noktalarının ve güzergahlarının tespiti, kamu kaynaklarının etkin kullanımı, deprem sahasındaki kamu kurumları ile deprem sahası dışı kamu kurumlarının koordinasyonu, afet sonrası görevli ve yetkili kurum ve kuruluşlarının kurumsal hazırlık kapasitesi, deprem yaralılarının tedavi noktalarının belirlenmesi, mevcut hastanelerin fiziki imkanları ve taşıdıkları olası risklerin belirlenmesi, bilimsel risk değerlendirmeleri, toplumsal eğitim ve psikososyal destek politikalarının tüm yönleriyle incelenmesi zorunlu hâle gelmiştir. Bu bağlamda; Anayasa'nın 98 inci maddesi ile İctüzük'ün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.